

DET VAR EN KLAR vårkväll och det var fest. I den gamla byskolan brann ljusen på borden, Spotifyjockeyn klickade upp musiken och lekfulla medelåldringar virvlade ut på brädgolvet. Men det var inte min kväll. Jag var nykter, jag var trött, jag var inte en i gänget utan en besökare och jag hade, av olika skäl, tankarna på annat håll. Så jag gick ut bland björkarna, nyss skira och ljusgröna, nu gråa i försommarnatten. Genom de öppna fönstren rann Michael Jacksons *Billie Jean* ut och jag dansade några tafatta steg ensam i det våta gräset medan jag funderade på att bara åka därifrån.

Det var en stund av utanförskap, främlingskap; en Aspergerstund.

För den som har diagnosen Aspergers syndrom är utanförskapet sällan begränsat till korta stunder utan ofta närmast permanent. Det framgår av berättelserna i boken *Utanför vanligheten* där författaren Anna Lytsy porträtterar tio personer med olika neuropsykiatriska diagnoser, förutom Asperger till exempel adhd.

ROBERT BLOMBÄCK

KATARINA BJÄRVALL är journalist och författare. Hennes senaste bok heter *Var är du? Människan och mobilen* (Ordfront).

»Diagnos eller inte, många av oss är helt enkelt inte kompatibla med detta speedade samhälle.«

Utanförskapet blir akut på mellanstadiet. Det är då barn med andra behov än gruppen blir definierade som onormala. Skolmatsalen och idrottslektionerna – man blir bara stående eller kan absolut inte sitta still, man tvingas spela clown eller blir vald sist, man blir utfrusen eller slagen.

Vilka krav är det man inte kan leva upp till? Många och motstridiga. Att kunna gruppjobba och prestera självständigt. Att ha den rätta ytan och att lämna ut sitt djup. Att ha minutiös planering och att improvisera. Den gemensamma nämnaren ser ut att finnas i svårigheter att inordna sig i ett supereffektivt nätverkssamhälle med hög abstraktionsnivå, snabb förändringstakt och en fixering vid materiell framgång.

Flera av personerna i boken är stolta över vissa av de egenskaper de har tack vare sina neuropsykiatriska diagnoser: skolstyrkor, som nyfikenhet, vetgirighet och förmåga att läsa snabbt, men också sociala kompetenser som inlevelseförmåga och fördomsfrihet. Men det är meriter som väger fjäderlätt när man har smutsiga kläder, inte ser folk i ögonen och inte kommer till överenskomna möten.

De människor som framträder i boken vill alla fungera

i det här samhället, men inte till vilket pris som helst. "Jag vill att människors olikheter ska tas om hand på ett bra sätt", säger Katja Nykänen, men större krav än så ställer varken hon eller de andra. Ingen talar om att göra motstånd, men jag tänker att deras diagnoser kanske utgör en lågintensiv form av revolt. Kanske säger de: Vi vill ha ett annat samhälle.

Kanske är de neuropsykiatriska diagnoserna förtrupperna som röjer marken för det mänskligare samhälle som vi alla behöver. För även om diagnoserna ökar så är det fortfarande vanligare att inte ha en diagnos – men att ändå sova dåligt och ha ångest och försöka bota livet med kbt eller antidepressiva mediciner. Diagnos eller inte, många av oss är helt enkelt inte kompatibla med detta speedade samhälle.

Som femtonåriga Emily själv skriver i boken: "Jag tror egentligen att alla har en släng av något så kallat funktionshinder, bara inte tillräckligt mycket för att få en diagnos." Det tror jag också. Och jag tror att vi som inte har en diagnos ska vara rädda om de slängarna, de där Aspergerstunderna, för de tvingar ut oss på kanten varifrån världen syns skarpare. □